

Bebras

Bebras stambiausias – graužikas Lietuvoje. Suaugęs bebras sveria 20-26 kg. Kūnas aptakus, verpstiškas, apaugęs tankiu, vandeniui nepralaidžiu kailiu. Uodega masyvi, plati, padengta raginėmis plokštelėmis. Ji ne tik padeda bebrui judėti vandenyje, atsiremti, kai graužia, bet funkcionuoja ir kaip termoregulatorius (uodegoje esančiomis kraujagyslėmis šilumos perteklius atiduodamas į aplinką). Priekiniai dantys – stambūs oranžinės spalvos kandžiai. Jie nuolat auga, todėl bebrai turi vis ką nors graužti ir taip nudilinti dantis, nes jie užaugtų tokie, kad bebras negalėtų susičiaupti. Raumeningos lūpos, susiglaudusios už kandžių, uždaro burnos ertmę, todėl bebras gali graužti paniręs po vandeniu. Kai nardo, šnervės ir ausų landos taip pat užsidaro. Po vandeniu gali išbūti iki 15 min.

Klaidinga yra nuomonė, jog bebrai minta žuvimis. Jie yra visiškai vegetarai. Maistui naudoja apie 200 rūšių žolių, medžių ir krūmų. Vasarą pagrindinis bebrų maistas – žoliniai sausumos ir vandens augalai. Rudenį, žiemą ir pavasarį daugiausiai minta vandens telkinių pakrančių medžių ir krūmų žieve. Labiausiai mėgsta drebulės, gluosnius, beržus, karklus, nors kartais paskanauja ir spygliuočių. Piršto storio krūmus ir šakėles nukanda iš karto. Plonesnius medžius graužia iš vienos pusės, storesnius – aplink visą kamieną. Kadangi bebrai žiemą neužmiega, iš rudens jie pradeda kaupti maisto atsargas: prikapoja šakų ir, nuplukdę jas iki savo buveinių, paskanaina vandenyje.

Bebrai – monogramai, t. y. poras sudaro visam gyvenimui. Tai labai keistas reiškinys, nes paprastai graužikai susiporavę išsiskiria, o jaunikliais rūpinasi tik patelė. Urvas prasideda vandenyje (anga būna apie 1 m. žemiau vandens lygio). Urvo gale būna lizdo kamera. Tai iki 1 m skersmens ir 40 cm aukščio ertmė. Dažnai urvai būna sudėtingesni: su keletu įėjimų, daugybe tarpusavyje besijungiančių atšakų ir kamerų.

Neretai pasitaiko, jog priekinė urvo dalis įgriūna, todėl bebrai virš atsiradusios ertmės prikrauna nugrauztų šakų, aptepa jas dumblu (tokia slėptuvė vadinama pustrobe).

Balose, pelkėse, kur žemi krantai, bebrai stato trobeles. Jas stato iš šakų, nedidelių, kamienų. Viską sutvirtina dumblu. Statinys būna apvalaus kūgio formos, kurio pagrindo skersmuo 3–5 m., aukštis 1,5–2 m. Kartais, jei bebrai toje pat vietoje gyvena ilgai, trobelės dydis padidėja 2 ar 3 kartus.

Matyt, nuostabiausias bebrų inžinerinis sugebėjimas yra statyti užtvankas. Duok žmogui kirvį, pjūklą – ir tai turbūt retas sugebės užtvėnkinti upelį. O juk bebrai naudojami tik savo dantimis! Upelius ar melioracijos kanalus bebrai užtvėnkia šakomis, medžių kamienais, visa tai supindami ir sutvirtindami dumblu ir augalais. Pakilęs vanduo paslepia įėjimus į urvus ar trobeles, o susidariusiame tvenkinuke bebrai gali nardyti (tai ypač svarbu žiemą). Priklausomai nuo upelio krantų aukščio užtvankų ilgis gali būti nuo kelių iki kelių šimtų metrų.

Aktyvi bebrų veikla, įsikuriant jiems naujose bebravietėse, neretai susikerta su žmogaus ūkine veikla. Užtvindytose vietose išdziūsta vertingi miškai, užpelkėja pievos ir dirbami laukai, užkemšamos pralaidos, apgraužiami arba iš viso nugrauziami vertingi medžiai. Kai kuriuose mažuose upeliuose dėl pastatytų užtvankų ir dėl to susilpnėjusios srovės bei uždumblėjusio dugno nyksta lašišinės žuvys.